

СТУДИЈА

за утврдување на оправданоста за објавување јавен конкурс за доделување дозволи за радио на локално ниво, на подрачјата на општините Дебар и Струга

август, 2019 година

Содржина

Вовед.....	4
Постојна понуда.....	6
Економско работење на постојните радиостаници.....	9
Податоци за слушаноста на радиостаниците.....	11
Потенцијална публика.....	12
Потенцијални огласувачи.....	13
Заклучоци.....	15

Вовед

На 15.05.2019 година, до Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги беше доставено писмено Барање од заинтересирана страна - физичкото лице Газменд Лечини, за отворање на „*едно приватно радио во Дебар со околината и едно радио во Струга со околината*“.

Имајќи ја предвид обврската од членот 70 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, според која доколку согласно со Планот за доделување и користење на радиофреквенциите се утврди дека има слободни радиофреквенции Агенцијата ќе изработи студија со која ќе ја утврди оправданоста за објавување јавен конкурс за доделување дозвола за радиоемитување, Агенцијата побара од Агенцијата за електронски комуникации (АЕК) информација дали на подрачјата на општините Дебар и Струга има слободни фреквенции за емитување радио на локално ниво.

На 12.06.2019 година, АЕК ја извести Агенцијата (Известување наш бр. 08-2732/3) дека постојат слободни радиофреквенции, и тоа:

- За Дебар се определуваат следните технички параметри: Можна локација на предавател - град Дебар; Ефективна иззачена моќност - 100 W; Фреквенција - 104.7 MHz.“, а

- За Струга: Можна локација на предавател - Вишни; Ефективна иззачена моќност - 500 W; Фреквенција - 87.6 MHz, со напомена дека „*Во согласност со мерењата во струшкиот регион, регистрирани се голем број на радиоемисии од соседните држави со високо ниво*“, односно дека е можна појава на интерференции од соседните држави.

Поради тоа, Агенцијата побара од подносителот на барањето да се изјасни дали се согласува со наведените услови. На 22.07.2019 година, лицето Газменд Лечини одговори дека „*се согласувам со оваа проблематика што може да се појави бидејќи сум целосно убеден дека преку соработка со релевантните институции ќе може да се најде решение аудио емитувањето да се реализира во форма која ја бара слушателот*“.

Имајќи го предвид горенаведеното, а со цел да се утврди дали постои оправданост за објавување јавен конкурс за доделување дозволи за радиоемитување, особено од аспект на исполнувањето на целта на Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги и од аспект на потребите на публиката, во оваа студија е анализирана постојната понуда на радиостаниците кои емитуваат програма на подрачјето на градот Струга, нивното економско работење и нивната слушаност во 2018 година. Освен тоа, претставени се и податоци за потенцијалната публика и потенцијалните огласувачи во Струга и Дебар.

Во членот 2 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги е утврдено дека неговата цел е *“...во Република Македонија особено да се обезбеди: развој на аудио и аудиовизуелните медиумски услуги; промовирање на слободата на изразување; развој на независната продукција; поттикнување, унапредување и заштита на културниот идентитет, јазикот и традицијата на заедниците во Република Македонија, почитување на културните и религиозните разлики, поттикнување на културата на јавен дијалог меѓу граѓаните со цел да се зацврстува заемното разбирање и толеранција за унапредување на односите меѓу различните заедници; поттикнување на творештвото, образовниот и научниот развој; заштита на интересите на корисниците особено на малолетните лица; развој на медиумската писменост; транспарентен, независен, ефикасен и отчетен јавен радиодифузен сервис; транспарентно, независно, ефикасно и отчетно регулаторно тело во областа на аудио и аудиовизуелните медиумски услуги; техничко-технолошки развој на аудио и аудиовизуелните медиумски услуги, конвергенција со електронските комуникации и услугите на информатичко општество; поттикнување и развој на конкуренцијата во аудио и аудиовизуелните медиумски услуги и реемитувањето на програмски сервиси преку јавни електронски комуникациски мрежи и; развој на економијата во Република Македонија“.*

Локалните медиуми имаат клучна улога во пренесувањето информации од локален карактер, односно во пренесувањето содржини од значење за подрачјето во кое тие емитуваат програма. Имајќи ја предвид важноста на овие медиуми во обезбедувањето локални вести за граѓаните, во Законот е утврдено дека при оценување на пријавите за учество на јавен конкурс за доделување дозвола за телевизиско или радио емитување, тогаш кога дозволата се доделува за емитување на регионално или локално ниво, освен општите, како дополнителен критериум треба да се земе и понудената застапеност на програми што ќе третираат настани, информации и други содржини од значење за подрачјето во кое ќе се емитува програмата.

Постојна понуда

На подрачјето на град Дебар, радиопрограма на локално ниво не емитува ниту една радиостаница.

На подрачјето на Струга, пак, дозвола да емитуваат програма имаат четири локални радиостаници – Трговското радиодифузно друштво РТВ ДРИНИ ДООЕЛ Струга, Друштвото за телекомуникации и радиодифузија ПЛЕЈ РАДИО Струга ДООЕЛ, Друштвото за вршење на радиодифузна дејност радио на локално ниво РАДИО РРАПИ Општина Велешта ДООЕЛ и Трговското радиодифузно друштво РАДИО 102КА-ФМ ДООЕЛ Струга.

Секоја од овие радиостаници емитува програма по 24 часа дневно, односно по 168 часа неделно. Кај РА Дрини, 90% од емитуваната програма во текот на неделата е музика, а 10% говорен дел, кај РА Плеј и РА Ррапи - 82% е музика и 18% говорен дел, а кај РА 102КА – 93% е музика и 7% говорен дел.

Структура на планираната неделна програма

Структура	Времетраење			
	РА Дрини	РА Плеј	РА Ррапи	РА 102КА
Говорен дел	15:00:00	27:00:00	27:00:00	11:00:00
Музика	138:00:00	126:00:00	126:00:00	142:00:00
Други програмски сегменти ¹	15:00:00	15:00:00	15:00:00	15:00:00

РА Дрини и РА 102КА ФМ се музичко-говорни радија од општ формат² (емитуваната музика е од различни музички жанрови и ниту еден од нив не е застапен со повеќе од 70% во вкупно емитуваната музика во текот на една седмица), а **РА Плеј и РА Ррапи се говорно-музички радија со претежно информативен општ формат** (говорните содржини од програмата исполнуваат претежно информативна функција која не смее да биде застапена со помалку од 50%, ниту со повеќе од 65% во говорниот дел од програмата во текот на една седмица).

Најзастапени кај сите четири радиостаници се говорните содржини кои исполнуваат информативна функција. Поточно, ваквите програми кај РА Дрини се емитуваат во

¹ Во „други програмски сегменти“ влегуваат содржините коишто не подлежат на класификација, односно: аудио комерцијални комуникации, објави на радиодифузерот во врска со неговите сопствени програми, соопштенија од јавен интерес, апели за добротворни цели, интермецо, верски програми, служби и проповеди, програми за физичка култура и рекреација, најавни и одјавни шпици, цинглови и авизо.

² Правилникот за форматите на програмските сервиси на радиодифузерите е достапен на веб страницата на Агенцијата, на следниот линк:

https://avmu.mk/wp-content/uploads/2017/06/Pravilnik_za_formatite_na_programskite_servisi.pdf

времетраење од 11 часа неделно, кај РА Плеј и кај РА Ррапи 16 часа неделно, а кај РА 102КА ФМ 6 часа неделно.

Најемитувани содржини со информативна функција кај РА Дрини и РА 102КА ФМ се вестите, односно ТВ дневниците (три часа неделно кај РА Дрини и два часа неделно кај РА 102КА ФМ), кај РА Плеј актуелно информативната програма (пет часа неделно), а кај РА Ррапи актуелно-информативната говорна шоу програма (шест часа неделно).

Структура на говорниот дел од планираната неделна програма

	Видови програма	Времетраење по вид програма (часови и минути)			
		РА Дрини	РА Плеј	РА Ррапи	РА 102КА
Информативна функција	Вести/ТВ дневници	03:00:00	02:00:00	04:00:00	02:00:00
	Актуелно-информативна програма	02:00:00	05:00:00		1:00:00
	Актуелно-информативна програма со документаристички пристап	02:00:00			
	Актуелно-информативна говорна шоу програма			06:00:00	
	Преноси или снимки од седници на органите на власта				
	Преноси или снимки од општествено-политички настани				
	Информативни магазини				
	Специјализирани информативни емисии				
	Информативно-забавна програма	02:00:00	04:00:00	04:00:00	01:00:00
	Инфо-сервис	02:00:00	02:00:00	02:00:00	01:00:00
	Информативна програма од областа на уметноста, културата и хуманистичките науки		03:00:00		01:00:00
Друга информативна програма					
Образовна функција	Образовна програма				
	Образовно-забавна програма			01:00:00	
	Образовно-забавна програма за физичка култура и рекреација				
	Документарна програма		01:00:00		01:00:00
	Документарно-забавна програма				
	Образовна програма од областа на уметноста, културата и хуманистичките науки				
	Документарна програма со религиозна тематика				
Друга образовна програма					
Забавна функција	Забавно-информативна		04:00:00	04:00:00	02:00:00
	Забавна говорна шоу програма				
	Забавно-образовна програма		02:00:00		
	Забавно-документарна програма				1:00:00
	Програми со хороскоп/тарот/јасновидци или толкување соништа				
	Спортска програма (пренос или снимка од спортски натпревари или настани и спортски магазини)		02:00:00		1:00:00
	Радио драма (серији, серијали, хумор и сатира)				
	Музичка програма (музичко-говорни програмски целини, снимки и преноси од концерти, музички фестивали, опера и слично, музички спотови, музичка реалистична програма)	02:00:00			
	Игри (натпревари со ниска продукциска вредност, натпревари со висока продукциска вредност, квизови, игри на среќа и наградни игри)			05:00:00	
Друга забавна програма	02:00:00	02:00:00	01:00:00		
	вкупно	15:00:00	27:00:00	27:00:00	11:00:00

Радиостаницата Дрини воопшто не емитува содржини со образовна функција, додека останатите три радиостаници емитуваат по еден час неделно, и тоа РА Плеј и РА 102КА ФМ емитуваат документарна програма, а РА Ррапи образовно-забавна програма.

Што се однесува до програмите со забавна функција, РА Дрини и РА 102КА ФМ во текот на една недела емитуваат по четири часа, а РА Плеј и РА Ррапи по 10 часа ваков вид програми. Кај РА Ррапи, најзастапени од содржините коишто исполнуваат забавна функција се игрите (натпревари со ниска продукциска вредност, натпревари со висока продукциска вредност, квизови, игри на среќа и наградни игри), кои се емитуваат по пет часа неделно, кај РА Плеј и кај РА 102КА ФМ забавно-информативната програма, која се емитува во времетраење од четири кај РА Плеј, односно два часа неделно кај РА 102КА ФМ, а кај РА Дрини музичката програма и игрите, со еднаква застапеност од по два часа во текот на неделата.

Говорниот дел од програмските сервиси на РА Дрини и РА Ррапи се емитува на албански јазик, а на РА Плеј и РА 102КА ФМ на македонски јазик.

Од вкупно 138 часа музика неделно колку што се емитуваат на РА Дрини, 80% е забавна и 20% е народна музика. Половина од вкупно емитуваната музика на овој програмски сервис е поп (disco, dance, hip hop, pop rock, rhythm and blues (R&B), soul, funk, rap, reggae, ska, dub итн.

РА Плеј емитува 126 часа музика неделно, и тоа исклучиво популарна, односно забавна музика. Најзастапен жанр на музика и кај оваа радиостаница е поп музиката (57%).

Структура на планираната музика (неделно)

Вид	Жанр	Времетраење (%)			
		РА Дрини	РА Плеј	РА Ррапи	РА 102КА
Народна	Традиционална	10%		20%	20%
	Етно/World music			35%	
	Новосоздадена народна музика	10%		10%	
	Вкупна народна музика	20%		65%	20%
Популарна (забавна)	Поп	50%	57%	25%	50%
	Џез		4%	5%	
	Блуз		1%	5%	
	Рок/Рок енд рол		24%		20%
	Електронска музика/техно	30%	14%		10%
	Вкупна забавна музика	80%	100%	35%	80%
Класична					
Духовна					
Вкупна музика		100%	100%	100%	100%

И РА Ррапи во текот на неделата емитува вкупно 126 часа музика, од која дури 65% е народна. Најголем дел од неа (35%) е етно музика.

Најмногу музика емитува РА 102КА ФМ – 142 часа во текот на една недела, од која 80% е забавна и 20% е народна. Најзастапен жанр кај оваа радиостаница е поп музиката, со учество од 50% во вкупно емитуваната музика неделно.

Во табелата подолу се претставени податоците за јазикот на емитуваната музика кај овие четири радиостаници.

Структура на музиката по јазик

Јазик	Процент			
	РА Дрини	РА Плеј	РА Ррапи	РА 102КА
Македонски	3%	50%		60%
Албански	64%		55%	
Српски				20%
Турски	2%		5%	
Ромски	1%			
Влашки				
Бошњачки				
Хрватски				20%
Словенечки				
Англиски	30%	40%	20%	
Француски		1%		
Шпански		4%		
Португалски				
Други јазици		5%	20%	
Вкупно	100%	100%	100%	100%

Економско работење на постојните радиостаници

Во 2018 година, приходи прикажале три радиостаници – Дрини, Плеј и Ррапи. Радиостаницата 102КА ФМ, на којашто дозволата за радиоемитување³ и беше доделена во јуни 2018 година, не прикажала приходи во оваа година. Заради тоа, подолу се преставени податоците за економските перформанси на овие три радиодифузери.

Приходите коишто во 2018 година заедно ги оствариле радиостаниците Дрини, Плеј и Ррапи изнесуваат 1,84 милиони денари. Највисоки биле приходите на РА Плеј, кои изнесувале 0,97 милиони денари.

³ Одлуката за доделување дозвола е достапна на: <https://avmu.mk/wp-content/uploads/2017/05/Odluka-za-dodeluvanje-na-dozvolata-za-Dejan-Jankoski.pdf>

Движење на вкупните приходи во последните три години

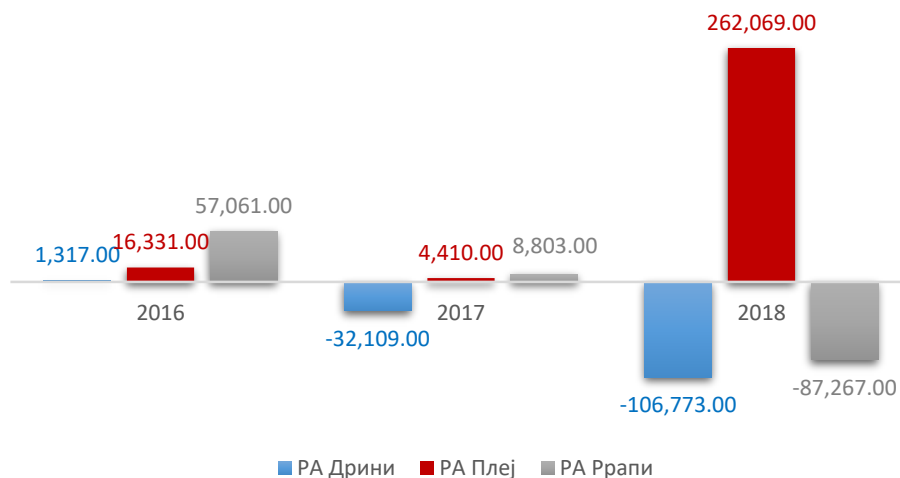
Во периодот од последните три години, заедничките приходи на овие три радиостаници биле највисоки во 2017 година (1,90 милиони денари), а најниски во 2016 година (1,55 милиони денари).

Во 2016 година, единствен извор на приходи за сите три радиостаници била продажбата на времето за рекламирање. Во 2017 година, РА Плеј од реклами остварила 66%, а РА Ррапи 99% од приходите. Оваа година РА Дрини не остварила воопшто приходи.

Во 2018 година, од реклами биле 100% од приходите на РА Дрини и РА Ррапи и 98% од приходите на Плеј.

Во 2016 година трите радиостаници оствариле добивка од работењето, при што најдобар финансиски резултат имала РА Ррапи (57,061.00 денари). Во 2017 година со добивка работеле РА Плеј и РА Ррапи, а во 2018 година само РА Плеј. Во 2018 година, радиостаниците Дрини и Ррапи имале најголема загуба, а радиостаницата Плеј најголема добивка во периодот од последните три години.

Финансиски резултат од работењето

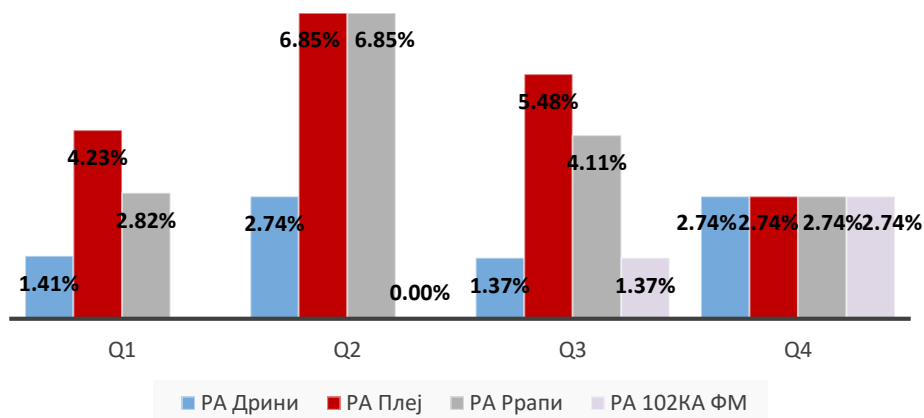

Податоци за слушаноста на радиостаниците

Највисок просечен дневен досег во 2018 година имало РА Плеј (4,83%), а највисок просечен неделен досег РА Ррапи (8,80%).

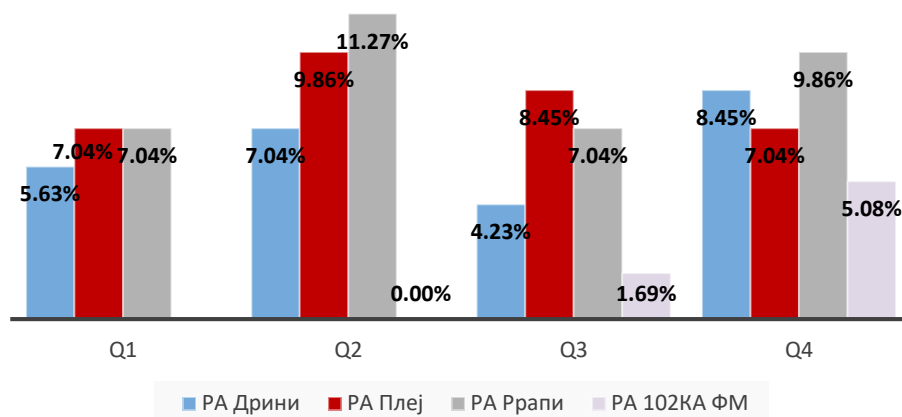
Гледано по квартали, најслушана радиостаница во првото и третото тримесечје од 2018 година било РА Плеј, чијшто просечен дневен досег изнесувал 4,23% во првиот квартал и 5,48% во вториот квартал. Во вториот квартал, радиостаниците Плеј и Ррапи имале еднаков просечен дневен досег – 6,85%, односно по 6,85% од испитаниците одговориле дека ја слушале и едната и другата радиостаница подолго од една минута во текот на претходниот ден. Додека во последниот квартал од годината сите четири радиостаници имале ист просечен дневен досег, кој изнесувал 2,74%. Просечниот дневен досег е пресметан како однос помеѓу популацијата што ја слушала радиостаницата подолго од една минута во било кој период од претходниот ден и популацијата на територијата на којашто зрачи радиостаницата.

Просечен дневен досег во 2018 година

Радиостаниците Плеј и Ррапи имале ист просечен неделен досег во првиот квартал (7,04%). Највисок неделен досег во вториот и четвртиот квартал имала РА Ррапи (11,27% односно 9,86%), а во третиот квартал РА Плеј (8,45%). Просечниот неделен досег претставува однос помеѓу популацијата што ја слушала радиостаницата подолго од една минута во било кој период од претходната недела и популацијата на територијата на којашто зрачи радиостаницата.

Просечен неделен досег во 2018 година

Најслушана радиостаница во првите два квартала од 2019 година била Ррапи, со просечен дневен досег од 6,76% во првиот и 8,11% во вториот квартал, како и просечен неделен досег од 13,51% во првиот и 12,68% во вториот квартал.

Податоците за слушаноста на радиостаниците, по нарачка на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги ги обезбеди истражувачката агенција Маркет Вижн од Скопје, преку спроведување квартални истражувања со коишто во 2018 година биле опфатени вкупно 289 испитаници од подрачјето на општина Струга (по 72 во првиот, третиот и четвртиот квартал и 73 во вториот квартал од 2018 година). Со истражувањата спроведени во 2019 година, од подрачјето на Струга во првиот квартал биле опфатени 74 испитаници, а во вториот 71 испитаник.

Потенцијална публика

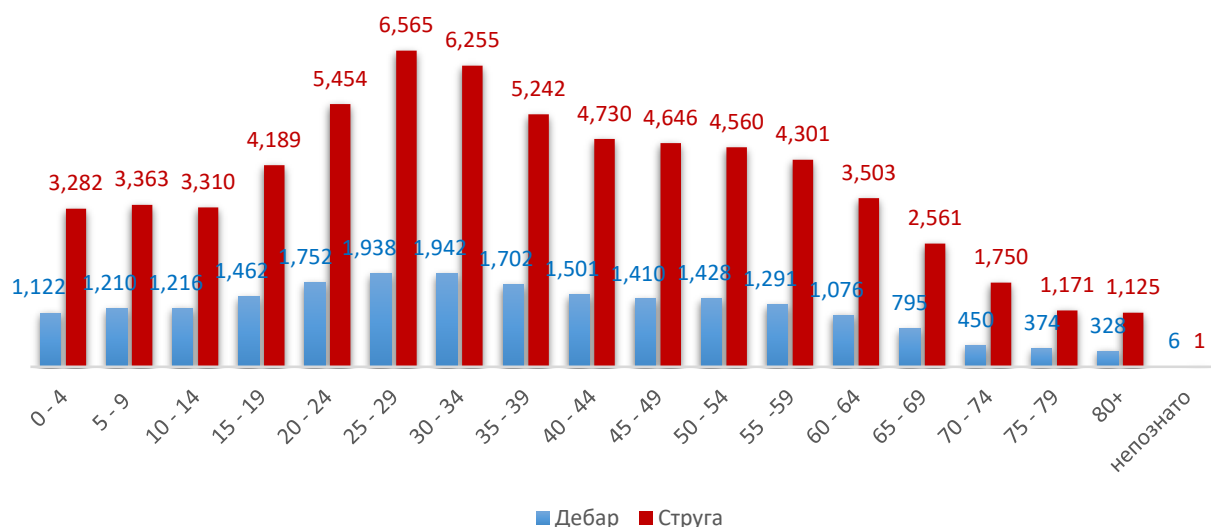
Според податоците од Државниот завод за статистика на Република Македонија, населението на општина Дебар брои вкупно 21,003 жители⁴ (состојба на 31.12.2018 година), од кои 10,798 биле мажи и 10,205 биле жени. Според возраста, најбројни биле лицата на возраст помеѓу 25 и 34 години (3,880).

Потенцијалната публика на четирите радиостаници коишто емитуваат програма на подрачјето на општина Струга ја сочинуваат 66,008 жители, од кои најголем број, и во оваа општина, се лицата помеѓу 25 и 29 години (6,565 лица) и лицата помеѓу 30 и 34 години (6,255). Од вкупниот број на население во ова подрачје, 33,016 биле мажи, а 32,992 жени.

⁴ Податоците се достапни на следниот линк:

http://makstat.stat.gov.mk/PXWeb/pxweb/mk/MakStat/MakStat_Naselenie_ProcenkiNaselenie/126_Popis_Op_s80_NasPolStar3112_mk.px/?rxid=cb26bab6-f646-4992-b222-9faad9ddb955

Број на население во Дебар и Струга според старосни групи од по пет години

Според етничката припадност на населението, речиси 60% од населението во секоја општина било од албанска националност⁵. Во табелата подолу се претставени податоци за бројот на жители од сите етнички заедници во Дебар и Струга.

Структура на населението според национална припадност

	Македонци	Албанци	Турци	Роми	Власи	Срби	Бошњаци	Останати
Дебар	3911	11348	2684	1080	2	22	3	492
Струга	20336	36029	3628	116	656	106	103	2402

Потенцијални огласувачи

Деловните субјекти коишто оперираат на ниво на локалните подрачја се јавуваат како најчести огласувачи на коишто локалните медиуми им го отстапуваат времето за рекламирање.

На 31.12.2018 година, бројот на активни деловни субјекти⁶ на територијата на Дебар изнесувал 500, а на територијата на Струга 2,134 субјекти.

⁵ Податоците се обезбедени од публикацијата „Попис на населението, домаќинствата и становите во Република Македонија од 2002 година, достапна на веб страницата на Државниот завод за статистика, на следниот линк: <http://www.stat.gov.mk/Publikacii/knigaXIII.pdf>

⁶ Податоците се достапни на веб страницата на Државниот завод за статистика, на следниот линк: http://makstat.stat.gov.mk/PXWeb/pxweb/mk/MakStat/MakStat_DelovniSubj_AktDelovniSubjekti/325_DelSub_Op_03AcDSbG_mk.px/?rxid=ed7d0ffc-dfb9-42b2-83a9-e3afa163b5a2

Број на активни деловни субјекти во последните три години

година	Дебар				Струга			
	микро	мали	средни	големи	микро	мали	средни	големи
2016	433	87	4	1	1693	410	11	1
2017	409	90	5	1	1719	404	11	3
2018	398	98	3	1	1712	408	11	3

Во периодот од последните три години, вкупниот број на деловни субјекти во Дебар во континуитет се намалувал, така што во 2018 година имало пет субјекти помалку отколку во 2017 година, а во 2017 имало 20 помалку отколку во 2016 година.

Во Струга, пак, бројот на деловни субјекти на 31.12.2018 бил помал за три во споредба со истиот период во 2017 година. Во оваа година вкупниот број на активни деловни субјекти во општина Струга бил највисок во периодот од последните три години и изнесувал 2,137.

Во секоја година, најбројни во двете општини биле микро субјектите, односно претпријатијата кај кои во секоја од последните две пресметковни години, односно во првата година од работењето, биле исполнети следните два критериуми: просечниот број на вработените, врз основа на часовите на работа, да е до десет работници и бруто приходот што го остварил субјектот од кој било извор да не надминува 50.000 евра во денарска противвредност.

ЗАКЛУЧОЦИ

Со оглед на тоа дека на подрачјето на градот Дебар не постои ниту една локална радиостаница, а има техничка можност, односно слободни фреквенции, **постои оправданост за објавување јавен конкурс за доделување дозвола за радио емитување на локално ниво, и тоа за програмски сервис музичко-говорно радио од општ формат, на македонски и албански јазик.**

Во градот Струга, каде што потенцијалната публика е 66,008 жители, а потенцијалните огласувачи, односно бројот на активните деловни субјекти е 2.134, веќе работат четири локални радиостаници. Две од нив се музичко-говорни радија од општ формат (едно на македонски и едно на албански јазик), а две говорно-музички радија со претежно информативен општ формат (исто така едно на македонски и едно на албански јазик). Имајќи го предвид наведеното, поточно пазарниот потенцијал од една страна, и постојниот број на радиодифузери од друга страна, како и нужноста при доделување нови дозволи да се води сметка за да се обезбеди одржлив развој на пазарот, јасно е дека **не постои оправданост за објавување јавен конкурс за доделување дозвола за радио емитување на локално ниво на подрачјето на општина Струга.**